

ผลกระทบจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Effects from Beginning and Ending the Semester according to ASEAN Community for Higher Education Institutes in Thailand

บรรจบ ภิรมย์คำ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการเปิดปิดภาคเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียนและในภูมิภาคต่างๆ ๒) วิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหา-อุปสรรค และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และ ๓) ศึกษาการเตรียมความพร้อม ความสนใจ และข้อเสนอแนะจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสำรวจความคิดเห็น และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ใช้บัณฑิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

๑) การเปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกลุ่มทวีปอเมริกาส่วนใหญ่จะเปิดภาคเรียนแรกในเดือนกันยายนและภาคเรียนที่สองกลางเดือนมกราคม ในทวีปยุโรปจะเปิดเรียนแรกช้ากว่าเล็กน้อย ขณะที่ประเทศในทวีปเอเชียและอาเซียนมีความหลากหลายและแตกต่างกัน ๒) การเลื่อนเปิดภาคเรียนมีประโยชน์หรือข้อดี ได้แก่ ความเป็นสากลสอดคล้องกับประชาคมอาเซียน การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การแลกเปลี่ยนอาจารย์หรือนักศึกษา แต่อาจมีข้อเสียหรือปัญหาอุปสรรค ได้แก่ สภาพอากาศช่วงฤดูร้อนไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ต้องใช้เครื่องปรับอากาศและเสียค่าไฟฟ้ามากกว่าปกติ รวมทั้งการฝึกงานหรือการฝึกสอนของนิสิตนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และการวิจัยทางเกษตร ๓) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีเตรียมความพร้อมหรือดำเนินการใดๆ แต่บางสถาบันได้ดำเนินการ เช่น การเลื่อนเวลาการเปิดภาคเรียนให้ช้าลง การประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรและนักศึกษาได้ทราบ ข้อเสนอแนะรัฐบาลควรกำหนดเวลาในการเปิดปิดภาคเรียนให้สอดคล้องกันทั้งระบบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบเพื่อจะได้วางแผนการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

คำสำคัญ: ผลกระทบ / อาเซียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the beginning and ending of the semester in ASEAN member countries and in various regions, 2) to analyze the advantages and disadvantages, problems and obstructions, and potential effects of semester changes, and 3) to study the readiness preparation, interest, and recommendations from beginning and ending the semester in accordance with the ASEAN community for the Higher Education Institutes in Thailand. The research methodology studies documents, opinion surveys and interviews of related individuals, which included administrators, scholars, parents, students, and graduate users. The data was collected and analyzed using the frequency, percentage, and content analysis.

The research results revealed as follows: 1) The beginning of the semester for universities in the country group of the American continent were mostly in September for Semester 1 and January for Semester 2. In Europe, the first term beginning a little later, while the countries of Asia and ASEAN had a variety of starting dates. 2) The postponement of the beginning of the semester had advantages in terms of setting academic standard for the ASEAN Community, academic activities, and lecturers or students exchange. However, this might entail disadvantages, problems and obstruction as follows: the weather of summer was not appropriate for teaching and learning, it requires the use of air-conditioner and thus wastes more electricity, and impairs training courses or coaching of the students for the Bachelor of Education curriculum and Agricultural Research. 3) Most of the higher education institutions were still unprepared for this change. However, some institutions had already taken measures by delaying the starting date of the semester, and publicized the information to the personnel and students. For recommendations, the government should set the same study semester each year for the whole education system and related organizations should engage in public relations to inform the parents and students so that they can plan their lives better.

KEYWORDS: EFFECTS / ASEAN

บทนำ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยจะเปิดเสรีการค้าใน ๑๒ สาขา ซึ่งการบริการทางการศึกษาเป็น ๑ ใน ๑๒ สาขา ที่ประเทศสมาชิกมีข้อตกลงร่วมกัน การเปิดเสรีทางการศึกษาจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายคนและความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายๆ เรื่องทั้งภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประชากรโดยรวมของแต่ละประเทศร่วมกัน ในขณะที่ยังมีการเปิดปิดภาคเรียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยไม่ตรงกับกลุ่มประเทศต่างๆ ในอาเซียน ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของไทยส่วนใหญ่เปิดภาคเรียนที่ ๑ เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และเปิดภาคเรียนที่ ๒ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) จำนวน ๒๗ สถาบันที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) จำนวน ๔๔ สถาบัน และที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (ทปอ.มทร.) จำนวน ๙ สถาบัน จึงได้มีมติเลื่อนการเปิดภาคเรียนในระดับอุดมศึกษาให้ตรงกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๗ ซึ่งภาคเรียนที่ ๑ จะเปิดเรียนในเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม และภาคเรียนที่ ๒ เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ในขณะเดียวกันได้มีมหาวิทยาลัยบางแห่งเปิดปิดภาคเรียนในบางหลักสูตรตามช่วงเวลาดังกล่าวไปแล้วตั้งแต่ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ เช่น มหาวิทยาลัยนเรศวร (มน.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) เป็นต้น

ในขณะที่การเปิดปิดภาคเรียนของการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานยังคงเหมือนเดิม คือ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ซึ่งได้สร้างความกังวลให้กับหน่วยงานบางแห่งและประชาชน เช่น การเรียนของเด็กนักเรียนไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากปิดเทอมนานเกินไป การฝึกสอนของนิสิตนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้ปกครองและนักเรียน รวมถึงสภาพภูมิอากาศ และประโยชน์ที่จะได้รับมาน้อยเพียงใด (ธีระพร วีระถาวร, ๒๕๕๔) ความกังวลดังกล่าวยังมิได้มีการศึกษาให้มีความชัดเจนว่ามีข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างไร ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้รับมอบหมายจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายทั้งผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่ใช้บัณฑิตว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้อย่างไร และอาจเกิดผลกระทบต่อผู้ปกครองนักเรียน ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร ผลการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้เตรียมการแก้ไขเพื่อรองรับการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการเปิดปิดภาคเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียนและในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๒. เพื่อวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหา-อุปสรรค รวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของ

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

๓. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อม ความสนใจ และข้อเสนอแนะจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การศึกษาเอกสารและการสำรวจความคิดเห็น เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเปิดปิดภาคเรียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสัมมนา มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) กลุ่มผู้บริหาร ๒) กลุ่มนักวิชาการ ๓) กลุ่มผู้ปกครอง ๔) กลุ่มนักเรียน และ ๕) กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะจง (purposive sampling) ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวก และเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ได้แก่ สภาคณบดีคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย เครือข่ายพนักงานมหาวิทยาลัย เครือข่ายศิษย์เก่า และเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามโดยให้เลือกตอบเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็น และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเลื่อนเปิดปิด

ภาคเรียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ๓ ประเภท คือ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักเรียน และกลุ่มผู้ปกครอง

๒. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์โดยมีแนวคำถามแบบกว้างๆ เกี่ยวกับเหตุผลในการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียน ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียน ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ๓ ประเภท คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. กลุ่มนักวิชาการที่เป็นอาจารย์หรือนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ใช้วิธีการสำรวจแบบออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม docs.google.com หลังจากนั้นนำไปไว้ใน facebook ของเครือข่ายพนักงานมหาวิทยาลัย เพื่อให้ นักวิชาการในมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นผู้ตอบแบบสำรวจออนไลน์นี้

๒. กลุ่มผู้ปกครอง ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับโรงเรียนเครือข่ายที่มีศิษย์เก่าทำงานอยู่หรือโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละ ๒ โรงเรียน

๓. กลุ่มนักเรียน ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กับโรงเรียนเครือข่ายที่มีศิษย์เก่าทำงานอยู่และโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนในโรงเรียนภาคกลาง

ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละ ๒ โรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น ๑) กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียน และนักวิชาการในมหาวิทยาลัย รวมทั้งครูอาจารย์ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ๒) กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และผู้บริหารบริษัทเอกชน นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากการเข้าร่วมการสัมมนาวิชาการของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “ผลกระทบและทางออกเกี่ยวกับการเลื่อนเปิด-ปิดภาคเรียนของสถานศึกษา ที่มุ่งเตรียมพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อวิเคราะห์และสร้างข้อสรุปให้เห็นถึงข้อดี-ข้อเสีย ปัญหา-

อุปสรรค ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

การเปิดปิดภาคเรียนของประเทศในภูมิภาคต่างๆ

จากการศึกษาข้อมูลในเว็บไซต์ของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า การเปิดปิดภาคเรียนการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศในกลุ่มทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาจะมีการเปิดปิดภาคเรียนแตกต่างกันเล็กน้อย โดยมหาวิทยาลัยในทวีปอเมริกาส่วนใหญ่มักจะเปิดภาคเรียนแรกในเดือนกันยายนของทุกปี ขณะที่มหาวิทยาลัยในทวีปยุโรปจะเปิดเรียนแรกช้ากว่าในทวีปอเมริกาเล็กน้อย โดยเปิดเรียนในปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม และปิดภาคเรียนแรกราวกลางเดือนธันวาคม ส่วนภาคเรียนที่สองเปิดเรียนกลางเดือนมกราคมไปจนถึงกลางเดือนมีนาคม ก่อนที่จะมีการเปิดภาคเรียนที่สามหรือภาคเรียนฤดูร้อนปลายเดือนเมษายน ในขณะที่ประเทศออสเตรเลีย จัดระบบการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น ๔ ภาคเรียน ซึ่งภาคเรียนแรกเปิดในเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ภาคเรียนที่สองเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน ภาคเรียนที่สามเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน และภาคเรียนที่สี่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ การเปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยในทวีปยุโรปและอเมริกา ที่ติดอันดับ ๑-๑๐ ของโลก

มหาวิทยาลัย	ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ (2013)				ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (2014)							
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
ทวีปยุโรป												
University of Cambridge		1 st			2 nd			3 rd				
University of Oxford		1 st			2 nd			3 rd				
University College London	1 st				2 nd			3 rd				
Imperial College London	1 st				2 nd			3 rd				
ทวีปอเมริกา												
Massachusetts Institute of Technology	1 st					2 nd				3 rd		
Harvard University	1 st				2 nd							
Yale University	1 st				2 nd							
The University of Chicago	1 st				2 nd		3 rd			4 th		
Princeton University	1 st					2 nd						
California Institute of Technology	1 st				2 nd			3 rd				

ที่มา: รวบรวมจาก website ของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง

ในส่วนการเปิดปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยในประเทศแถบทวีปเอเชียและอาเซียนมีความหลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

๑. ประเทศญี่ปุ่น เปิดภาคเรียนแรกในเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

๒. ประเทศจีน ไต้หวัน เกาหลีใต้ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม เปิดภาคเรียนแรกในเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน

๓. ประเทศกัมพูชาและลาว เปิดภาคเรียนแรกในเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม

๔. ประเทศสิงคโปร์และบรูไน เปิดภาคเรียนแรกในเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม

๕. ประเทศเมียนมาร์ เปิดภาคเรียนแรกในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน และเปิดภาค

เรียนที่สองในเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน

๖. ประเทศไทยและฟิลิปปินส์ เปิดภาคเรียนแรกในเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ การเปิดปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย เอเชีย และอาเซียน

ประเทศ	ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ (2013)											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ออสเตรเลีย	1 st			2 nd			3 rd			4 th		
ญี่ปุ่น				1 st						2 nd		
จีน/ไต้หวัน	2 nd								1 st			
เกาหลีใต้			2 nd						1 st			
มาเลเซีย		2 nd							1 st			
อินโดนีเซีย		2 nd							1 st			
เวียดนาม		2 nd							1 st			
กัมพูชา		2 nd								1 st		
ลาว	2 nd									1 st		
สิงคโปร์	2 nd							1 st				
บรูไน	2 nd							1 st				
เมียนมาร์	2 nd						1 st					
ฟิลิปปินส์						1 st					2 nd	
ไทย (ปี ๒๕๕๖)						1 st					2 nd	
ไทย (ปี ๒๕๕๗)	2 nd							1 st				

ที่มา: เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “ผลกระทบและทางออกเกี่ยวกับการเลื่อนเปิด-ปิดภาคเรียนของสถานศึกษาที่มุ่งเตรียมพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖

ในส่วนของการเปิดปิดภาคเรียนของการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน และเกาหลีใต้ จะเปิดปิดภาคเรียนใกล้เคียงหรือตรงกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะปิดเทอมประมาณ ๑ – ๒ เดือนก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เช่นเดียวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ฟิลิปปินส์ และไทย ยกเว้นประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน แต่ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ มหาวิทยาลัยของไทยทั้งหมดจะเปิดเรียนในภาคแรกเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม และภาคเรียนที่สองเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ทำให้การศึกษาชั้นพื้นฐานเปิดเรียนภาคเรียนแรกเร็วกว่าระดับอุดมศึกษาประมาณ ๓ เดือน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่สำเร็จการศึกษาในเดือนมีนาคม จะมีเวลาว่างประมาณ ๔ เดือน ก่อนเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ซึ่งประเทศต่างๆในกลุ่มอาเซียนมีการเปิดปิดภาคเรียน ดังนี้

๑. ประเทศมาเลเซีย เปิดภาคเรียนแรกในเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม

๒. ประเทศอินโดนีเซีย เปิดภาคเรียนตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนมิถุนายน โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนประมาณ ๑๑ เดือน และหยุด

เรียนในเดือนธันวาคม ประมาณ ๑ เดือน

๓. ประเทศเวียดนาม เปิดภาคเรียนแรกในเดือนกันยายนถึงเดือนมกราคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน

๔. ประเทศกัมพูชา เปิดภาคเรียนแรกในเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน

๕. ประเทศลาว เปิดภาคเรียนแรกในเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน

๖. ประเทศสิงคโปร์และบรูไน ได้จัดระบบการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น ๔ ภาคเรียน ซึ่งภาคเรียนแรกเปิดในเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ภาคเรียนที่สองเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม และเปิดภาคเรียนที่สามเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน และภาคเรียนที่สี่เดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน

๗. ประเทศเมียนมาร์ เปิดภาคเรียนแรกในเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และเปิดภาคเรียนที่สองในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม

๘. ประเทศฟิลิปปินส์ เปิดภาคเรียนตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนมีนาคม โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนประมาณ ๑๐ เดือน และหยุดเรียนในช่วงปีใหม่และในเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ประมาณ ๒ เดือน ดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ การเปิดปิดภาคเรียนของการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศออสเตรเลีย เอเชีย และอาเซียน

ประเทศ	ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ (2013)											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ออสเตรเลีย	1 st			2 nd			3 rd			4 th		
ญี่ปุ่น	3 rd			1 st						2 nd		
จีน/ไต้หวัน			2 nd						1 st			
เกาหลีใต้			2 nd					1 st				
มาเลเซีย	1 st					2 nd						
อินโดนีเซีย						end	start					
เวียดนาม		2 nd							1 st			
กัมพูชา			2 nd							1 st		
ลาว	2 nd							1 st				
สิงคโปร์	1 st		2 nd				3 rd		4 th			
บรูไน	1 st		2 nd				3 rd			4 th		
เมียนมาร์						1 st					2 nd	
ฟิลิปปินส์			end			start						
ไทย					1 st						2 nd	

ที่มา: เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “ผลกระทบและทางออกเกี่ยวกับการเลื่อนเปิด-ปิดภาคเรียนของสถานศึกษา ที่มุ่งเตรียมพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาปริมาณของฝนที่ตกในรอบ ๑๒ เดือนของกลุ่มประเทศอาเซียนพบว่า ประเทศที่มีการเปิดภาคเรียนตรงกับช่วงเดือนที่มีปริมาณฝนตกมาก ได้แก่ ฟิลิปปินส์ กัมพูชา บรูไน เวียดนาม เมียนมาร์ ส่วนประเทศที่ปิดภาคเรียนในช่วงเดือนที่มีปริมาณฝนตกมาก ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ลาว ไทย และหากพิจารณาอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๑๒ เดือนพบว่า ในช่วงเดือนเมษายนทุกประเทศในกลุ่มอาเซียนจะมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งประเทศที่มีการเปิดภาคเรียนในช่วงเดือนนี้ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว สิงคโปร์ บรูไน ส่วนประเทศที่ปิดภาคเรียนในช่วงเดือนนี้

ได้แก่ เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และไทย (World Meteorological Organization, 2013)

นอกจากนี้ การเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนตามกลุ่มประเทศอาเซียนไม่น่าจะมีผลกระทบต่อกำลังแรงงานในตลาดแรงงานของประเทศไทย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการว่างงานของผู้ที่ไม่เคยทำงานกับผู้เคยทำงานมาก่อน พบว่าผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนมีจำนวนมากกว่าผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานในทุกๆ ช่วงเดือน และเป็นที่น่าสังเกตว่าการว่างงานของผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อนจะมีจำนวนมากที่สุดในเดือนเมษายน ซึ่งนับเป็นช่วงที่สอดคล้องกับมีการสำเร็จการ

ศึกษาของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการว่างงานดังกล่าวจะลดลงเรื่อยๆ ไปจนถึงสิ้นปี หรือเดือนธันวาคม ซึ่งการเปิดปิดภาคเรียนของสถาบันอุดมศึกษาจะมีความสอดคล้องกับการว่างงานของแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ แต่ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อตลาดแรงงานในภาพรวม เนื่องจากการว่างงานของผู้ที่เคยทำงานมาก่อนมีจำนวนมากกว่าแรงงานจบใหม่ โดยเดือนที่มีการว่างงานเฉลี่ยของผู้ที่เคยทำงานมาก่อนน้อยที่สุด คือ เดือนกรกฎาคม จำนวนผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนก็มีจำนวนมากกว่าการว่างงานของผู้ไม่เคยทำงานราว ๗ หมื่นคน นอกจากนี้แรงงานจบใหม่มีการว่างงานเฉลี่ยไม่ถึง ๒๐๐,๐๐๐ คนต่อเดือน ซึ่งจำนวนน้อยกว่าและสามารถชดเชยด้วยแรงงานที่เคยทำงานแล้วที่มีสัดส่วนที่สูงกว่าทุกๆ เดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๖)

ข้อดี-ข้อเสีย ปัญหา-อุปสรรคจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา

นักวิชาการและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา โดยนักวิชาการเห็นด้วยกับการเลื่อนเปิดภาคเรียนที่ ๑ ร้อยละ ๕๐.๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒๙.๔ รู้สึกเฉยๆ ร้อยละ ๑๙.๘ และเห็นด้วยกับการเลื่อนเปิดภาคเรียนที่ ๒ ร้อยละ ๔๔.๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓๖.๙ และรู้สึกเฉยๆ ร้อยละ ๑๘.๒ ซึ่งนักวิชาการที่เห็นด้วยคิดว่ามีประโยชน์หรือข้อดี คือ ความเป็นสากลสอดคล้องกับประชาคมอาเซียนมากที่สุด รองลงมา คือ มีประโยชน์ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการหรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์หรือนักศึกษา ส่วนนักวิชาการ

ที่ไม่เห็นด้วย คิดว่ามีข้อเสียหรือปัญหาอุปสรรคในเรื่องสภาพอากาศช่วงฤดูร้อนไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะในภาคเรียนที่ ๒ ทำให้ต้องใช้เครื่องปรับอากาศมากขึ้นและเสียค่าไฟฟ้ามากกว่าปกติ ในบางสถาบันยังไม่มีเครื่องปรับอากาศใช้ ทำให้นักศึกษาไม่มีสมาธิในการเรียน รองลงมา คือ เดือนเมษายนตรงกับเทศกาลสงกรานต์ของไทยมีวันหยุดมาก สภาพแวดล้อมบริบทและวิถีชีวิตแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เดือนตุลาคมเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก นอกจากนี้การเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนที่ไม่สอดคล้องกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ปิดภาคเรียนนานเกินไป อาจทำให้นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกมากขึ้น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ก็จะมีประโยชน์หรือข้อดี คือ มหาวิทยาลัยได้มีโอกาสจัดกิจกรรมรับน้องให้เสร็จสิ้นก่อนเปิดภาคเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระยะเวลาว่างเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถจัดการสอนได้เต็มตามศักยภาพและปรับระบบการสอบ O-Net หลังจากจบการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ และสร้างความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนหาประสบการณ์ทำงานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางสังคมในกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐส่งเสริม เช่น การช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาส การออกค่ายพัฒนาชุมชน เป็นต้น ถ้าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเลื่อนไปเปิดในเดือนสิงหาคมก็จะมีประโยชน์กับโรงเรียนสาธิตในการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงตรงกับระดับอุดมศึกษา

ในส่วนของนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบข้อมูลการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยมีนักเรียนไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ ๔๖.๓ ทราบข้อมูล ร้อยละ ๓๘.๕ ไม่ตอบ ร้อยละ

๑๔.๘ และมีความรู้สึกเฉยๆ กับการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา ร้อยละ ๖๖.๐ ซึ่งนักเรียนที่เห็นด้วยกับการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนดังกล่าว ระบุเหตุผลว่ามีโอกาสหารายได้เสริมช่วงปิดเรียน ร้อยละ ๒.๕ รองลงมา คือ ได้เปิดภาคเรียนพร้อมกับอาเซียน ร้อยละ ๒.๐ ส่วนนักเรียนที่ไม่เห็นด้วย ระบุเหตุผลว่า ปิดนานเกินไป ร้อยละ ๒.๕ รองลงมา คือ ทำให้การเรียนช้าลง ร้อยละ ๒.๐ เช่นเดียวกับผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ ๕๐.๓ ทราบข้อมูล ร้อยละ ๒๙.๖ ไม่ตอบ ร้อยละ ๒๐.๑ และมีความรู้สึกเฉยๆ กับการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา ร้อยละ ๕๒.๓ ซึ่งผู้ปกครองที่เห็นด้วยกับการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียน ระบุเหตุผลว่า มีโอกาสหารายได้เสริมช่วงปิดเรียน ร้อยละ ๗.๐ รองลงมา คือ ได้เปิดภาคเรียนพร้อมกับอาเซียน ร้อยละ ๒.๕ ส่วนผู้ปกครองที่ไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่ ระบุเหตุผลว่า ปิดนานเกินไปอาจลืมความรู้ ร้อยละ ๔.๕ รองลงมา คือ ทำให้เด็กเสียการเรียน ร้อยละ ๒.๕

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษา

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ใช้บัณฑิต ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนตามประชาคมอาเซียนไม่น่าจะมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งนักวิชาการเห็นว่าไม่น่าจะมีผลกระทบในด้านการวิจัย ร้อยละ ๘๗.๒ ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ ๘๕.๖ ด้านบริการวิชาการ ร้อยละ ๗๙.๑ ด้านการเรียน

การสอนและด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ร้อยละ ๖๐.๔ ส่วนนักวิชาการที่มีเห็นว่าอาจเกิดผลกระทบในด้านการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันมากที่สุด ร้อยละ ๓๙.๖ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าอาจจะมีผลกระทบในเรื่องกิจกรรมประเพณีมากที่สุด ร้อยละ ๔๒.๖ และผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าอาจจะมีผลกระทบในเรื่องการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณีมากที่สุด ร้อยละ ๒๐.๖ โดยอาจจะมีผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านการเรียนการสอน อาจส่งผลกระทบในเรื่องการเรียนการสอนทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม ต้องใช้เครื่องปรับอากาศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในบางสถาบันยังไม่มีเครื่องปรับอากาศอีกทั้งในเดือนเมษายนเป็นช่วงฤดูร้อนและมีวันหยุดมากในเทศกาลท่องเที่ยว สภาพอากาศที่ร้อนไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอนโดยเฉพาะทางเกษตร นอกจากนี้ อาจกระทบต่อการฝึกสอนของนิสิตนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต การฝึกงานกับสถานประกอบการ และการสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ในขณะที่บางคนเห็นว่าอาจจะส่งผลกระทบในช่วงแรกๆ เท่านั้น

๒. ด้านการวิจัย อาจส่งผลกระทบในเรื่องการลงพื้นที่ทำวิจัยภาคสนามไม่ได้ในตอนปิดเทอม ซึ่งตรงกับช่วงฤดูฝนเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม การวิจัยกับพืชบางชนิด รวมถึงเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนการวิจัย และการไปร่วมทำการวิจัยกับวิชาชีพบัญชีหรือการไปร่วมทำวิจัยกับอาจารย์ต่างประเทศในช่วงปิดเทอมซึ่งอาจารย์จะไม่ได้อยู่ประจำที่ทำงาน

๓. ด้านบริการวิชาการ อาจส่งผลกระทบในเรื่องของช่วงเวลาการจัดบริการวิชาการไม่

สอดคล้องกับโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และช่วงปิดเทอมตรงกับฤดูฝนไม่เหมาะในการลงพื้นที่ชุมชน รวมถึงเรื่องการจัดทำโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณ

๔. ด้านการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อาจส่งผลกระทบในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามวัฒนธรรมประเพณี ทำได้ยากเพราะตรงกับช่วงปิดเทอมหรือวันหยุด ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาอาจไม่สามารถเข้าร่วมงานกับท้องถิ่นหรือชุมชนได้ เพราะตรงกับการเรียนการสอน ในส่วนของเด็กนักเรียนและผู้ปกครองคิดว่าทำให้ไม่ได้เที่ยวในเทศกาลสงกรานต์ ไม่มีเวลาไปหาญาติผู้ใหญ่ และไม่ได้อยู่กับครอบครัวหรือไม่ได้ร่วมประเพณี

๕. ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน อาจส่งผลกระทบในเรื่องการปรับตัวกับช่วงเวลาการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ ซึ่งไม่เหมาะกับการทำกิจกรรมในช่วงฤดูร้อนหรือการเดินทางในช่วงฤดูฝน รวมถึงเรื่องการเดินทางด้วยรถโดยสาร ซึ่งเวลาปิดเทอมของนักเรียนหรือครอบครัวไม่ตรงกัน และในช่วงฤดูร้อนจะไม่สามารถลาพักร้อนได้

๖. ด้านอื่นๆ อาจส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาโดยรวม เช่น การเปิดเรียนล่าช้า การเปิดไม่ตรงกันระหว่างระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับระดับอุดมศึกษา การศึกษาต่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาซึ่งมีเวลาปิดเทอมนานเกินไป และถ้าเปิดพร้อมกันในเดือนสิงหาคมอาจส่งผลกระทบในเรื่องการบริหารจัดการในการรับสมัครนิสิตนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ เพราะมีระยะเวลาสั้นเกินไป รวมถึงการสอบวัดผล O-Net และอื่นๆ ที่ต้องสอบในช่วงภาคเรียนแรกซึ่งก็จะมีปัญหาเช่นเดิม

นอกจากนี้ อาจกระทบในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี การพิจารณาความดีความชอบที่ไม่ตรงกับปีงบประมาณ การเกณฑ์ทหาร และการเปิดปิดภาคเรียนที่ไม่สอดคล้องกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการปิดภาคเรียนที่นานเกินไปอาจทำให้นักเรียนที่จบการศึกษาเสียเวลาไปเปล่าประโยชน์ สูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ รายจ่ายของผู้ปกครองในการจ่ายค่าเรียนอาจเพิ่มขึ้น และอาจเกิดการมั่วสุมได้ หากไม่ได้รับการบริหารจัดการและการส่งเสริมจากภาครัฐแบบบูรณาการ

อย่างไรก็ตาม หากมีการเลื่อนเปิดปิดภาคเรียนไม่ว่าจะเลื่อนไปเป็นเดือนใดก็ตาม จะมีข้อเสียหรือผลกระทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะเรื่องวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง เช่น การทำนา ในขณะที่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอาจทำให้อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถสูงย้ายไปอยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพดีกว่า และโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

การเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษา

นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ มีความคิดเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มี การเตรียมความพร้อมหรือดำเนินการใดๆ ร้อยละ ๖๐.๔ และมีการเตรียมความพร้อม ร้อยละ ๓๙.๖ ได้แก่ การเลื่อนเวลาการเปิดภาคเรียนให้ช้าลง การประชาสัมพันธ์หรือแจ้งให้บุคลากรและ นักศึกษาได้ทราบ การเปิดนําร่องในบางหลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๖ การจัดทำเว็บไซต์เป็นสอง ภาษา การจัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรภาษา

ไทยและภาษาต่างประเทศ การจัดตั้งศูนย์ดูแล นักศึกษาต่างชาติ และการลงทะเบียนเรียน โดยสถาบันอุดมศึกษาใหญ่ๆ จะมีความพร้อมมากกว่า ในขณะที่โรงเรียนในเมืองหรือโรงเรียนที่มีความพร้อมส่วนใหญ่มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร รวมถึงการให้อาจารย์ต่างชาติมาสอนเป็นภาษาอังกฤษ แต่ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กยังมี ปัญหาด้านความสามารถของนักเรียนและการส่งเสริมบุคลากร ในส่วนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ได้รับทราบนโยบายและพร้อมดำเนินการ ซึ่งได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือและเตรียมการ ในเรื่องต่างๆ เช่น การสอนภาษา การแลกเปลี่ยน นักศึกษา การเปิดหลักสูตรนานาชาติ เป็นต้น

ความสนใจทำในช่วงปิดภาคเรียนของ นักเรียนและผู้ปกครอง

ความสนใจที่นักเรียนและผู้ปกครองอยากทำ ในช่วงเปลี่ยนภาคการศึกษาประมาณ ๔ เดือน ระหว่างเดือนมีนาคมถึงสิงหาคม คือ การทำงาน พิเศษ โดยมีนักเรียนสนใจ ร้อยละ ๒๘.๗ และ ผู้ปกครองสนใจให้นักเรียนทำ ร้อยละ ๒๐.๑ รองลงมา คือ การไปเที่ยวกับผู้ปกครอง เรียนพิเศษ หรืออ่านหนังสือเสริมความรู้ และการพักผ่อนอยู่กับบ้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า การเปิดภาคเรียนของ มหาวิทยาลัยในประเทศกลุ่มทวีปอเมริกาส่วนใหญ่ จะเปิดภาคเรียนแรกในเดือนกันยายนและภาคเรียนที่สองกลางเดือนมกราคม ในทวีปยุโรปจะ เปิดเรียนแรกช้ากว่าเล็กน้อยประมาณ ๑ เดือน ในส่วนของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ก็จะ เปิดภาคเรียนใกล้เคียงหรือตรงกับมหาวิทยาลัย

โดยจะทำการปิดภาคเรียนก่อนเข้าศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัยประมาณ ๑ - ๒ เดือน ซึ่งการ เปิดปิดภาคเรียนในประเทศทั้งกลุ่มทวีปอเมริกา และทวีปยุโรปจะสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ ของภูมิภาคนั้น ขณะที่ประเทศในทวีปเอเชียและ อาเซียน พบว่า มหาวิทยาลัยเปิดภาคเรียนแรกมี ความหลากหลายและแตกต่างกัน เช่น ประเทศ ญี่ปุ่น เปิดเดือนเมษายน ประเทศจีน ได้หัวน เกาหลิดั มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม เปิดเดือนกันยายน ประเทศกัมพูชาและลาว เปิดเดือนตุลาคม ประเทศสิงคโปร์และบรูไน เปิดเดือนสิงหาคม ประเทศเมียนมาร์ เปิดเดือน กรกฎาคม ส่วนประเทศไทยและฟิลิปปินส์ เปิดเดือนมิถุนายน ทั้งนี้ อาจเกี่ยวข้องกับสภาพ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ วัฒนธรรม ประเพณีและ วิถีชีวิตของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน รวมทั้ง การได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกด้วย

อย่างไรก็ตาม การเลื่อนเปิดภาคเรียนของ สถาบันอุดมศึกษาตามประเทศต่างๆ ในอาเซียน อาจมีประโยชน์หรือข้อดี เช่น ความเป็นสากล สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน สามารถจัด กิจกรรมทางวิชาการร่วมกัน และการแลกเปลี่ยน อาจารย์หรือนักศึกษาที่มีเวลาสอดคล้องตรงกัน แต่อาจมีข้อเสียหรือปัญหาอุปสรรคสำหรับ ประเทศไทย เช่น สภาพอากาศช่วงฤดูร้อน ไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ต้องใช้เครื่องปรับอากาศและเสียค่าไฟฟ้ามากกว่าปกติ ซึ่งใน เดือนเมษายนมีวันหยุดเยอะมาก ส่งผลกระทบต่อ การเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ของคนไทย วีระพร วีระถาวร (๒๕๕๔) ได้กล่าวว่า ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา คือ ความเหมาะสม ของวิถีชีวิตของคนแต่ละประเทศที่กำหนดช่วง เวลาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพภูมิ

อากาศ สภาพภูมิประเทศและงบประมาณที่พึงมีจากผลผลิตหลักต่างๆ ของประเทศนั้นๆ สิ่งที่ไม่ปฏิเสธไม่ได้ คือ สภาพภูมิอากาศและสภาพภูมิประเทศมีผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับต่างๆ รวมถึงวิถีชีวิตของการทำงานด้วย ซึ่งคนทำงานทั่วไปจะมีช่วงเวลาหยุดพักผ่อนประจำปียาวกว่าปกติในช่วงฤดูร้อน เพราะประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อน จึงมีอากาศร้อนอบอ้าวมากในเดือนเมษายน การเริ่มต้นของภาคเรียนที่หนึ่งในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกันยายนเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ เพราะในขณะนั้นสภาพของอากาศร้อนและเริ่มเบาบางลง โดยจะมีอากาศที่ดีขึ้นเนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝนส่วนการสิ้นสุดการเรียนการสอนที่เดือนกันยายนมีผลดี เพราะเริ่มมีน้ำหลากจากที่ต่างๆ แต่ถ้าเริ่มเปิดเรียนแบบใหม่ สิ่งที่คุณเรียนและผู้สอนต้องฟันฝ่าอุปสรรค คือ ความลำบากในการเดินทาง เพราะเริ่มมีน้ำหลากและน้ำท่วมขังตามที่ต่างๆ ดังเช่นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๔ ส่วนการเลื่อนเปิดภาคเรียนที่สองในช่วงเวลาใหม่เป็นเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม อาจไม่มีความเหมาะสมในแง่ของสภาพอากาศเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าไฟฟ้าสำหรับการใช้เครื่องปรับอากาศของสถาบันการศึกษาต่างๆ จะสูงขึ้นมาก

นอกจากนี้อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนและการวิจัยทางการเกษตรที่ต้องปลูกพืชตามฤดูกาล รวมทั้งการฝึกงานหรือการฝึกสอนของนิสิตนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งการศึกษาชั้นพื้นฐานที่ยังคงเปิดภาคเรียนในเดือนพฤษภาคมเช่นเดิม ขณะเดียวกันนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จะมีเวลาว่างหลายเดือนก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ดังนั้น หากมองให้เป็นโอกาส มหาวิทยาลัยต่างๆ อาจใช้เวลานี้สร้างความพร้อมให้กับผู้เรียนหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เสร็จสิ้นก่อนเปิดภาคเรียน เช่น การรับน้อง นอกจากนี้ควรปรับระบบการสอบ O-Net หลังจากที่คุณเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนหาประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตหรือทักษะทางสังคม เช่น การทำงาน การช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาส การออกค่ายพัฒนาชุมชน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการจะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริม เนื่องจากเด็กไทยขาดวินัยในตนเอง อาจปล่อยเวลาว่างไปโดยเปล่าประโยชน์หรืออาจใช้เวลาไปทำสิ่งอื่นๆ ที่ไม่สมควรได้ ในขณะที่รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการควรทบทวนกำหนดเวลาการเปิดปิดภาคเรียนให้สอดคล้องกันทั้งระบบ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรเปิดปิดภาคเรียนห่างกันประมาณ ๑ - ๒ เดือนเท่านั้น

รายการอ้างอิง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (๒๕๕๖). เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “เรื่องผลกระทบและทางออกเกี่ยวกับการเลื่อนเปิด-ปิดภาคเรียนของสถานศึกษาที่มุ่งเตรียมพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖.
- ธีระพร วีระถาวร. (๒๕๕๔, ๑๕ พฤศจิกายน). การปรับเปลี่ยนการเปิดปิดภาคเรียนตามอาเซียนเหมาะสมหรือไม่?. มติชน, ๖.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (๒๕๕๖). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร. สืบค้นวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๖, จาก <http://www.nso.go.th/>
- World Meteorological Organization. (2013) *World weather information service*. Retrieved September 10, 2013. from <http://www.worldweather.org/asia.htm>

ผู้เขียน

- รศ.ดร.บรรจบ ภิรมย์คำ** คณบดีคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: fedubjp@ku.ac.th
- รศ.น.ท.ดร.สมิตร สุวรรณ** รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: fedusmsw@ku.ac.th
- อาจารย์ ดร.ชูวิทย์ รัตนพลแสนย์** หัวหน้าศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: doctorchoo@hotmail.com
- อาจารย์ ดร.ฐณัฐ วงศ์สายเชื้อ** อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: fedutnw@ku.ac.th
- อาจารย์ ดร.กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล** อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: feduktc@ku.ac.th
- อาจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์** อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
อีเมล: fedupdv@ku.ac.th